

Programare funcțională

Introducere în programarea funcțională folosind Haskell
C01

Claudia Chiriță

Denisa Diaconescu

Departamentul de Informatică, FMI, UB

Organizare

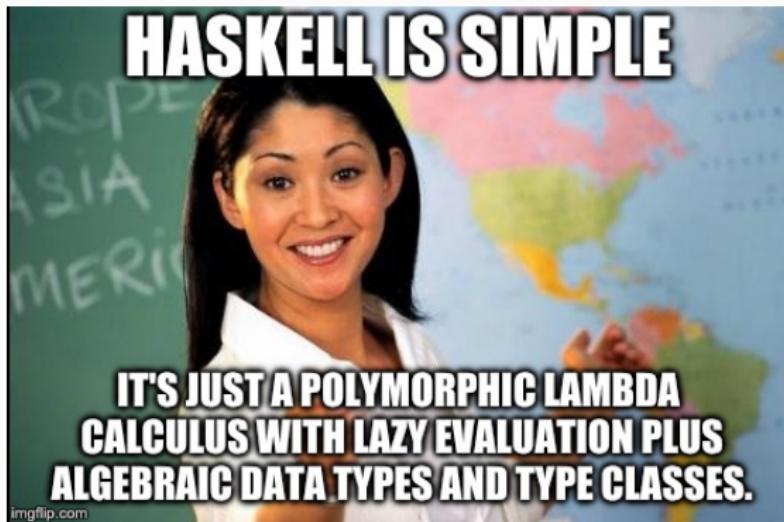
Instructori

- Curs
  - Claudia Chiriță (seria 23)
  - Denisa Diaconescu (seriile 24,25)
- Laborator
  - Carmen Acatrinei (grupele 234, 241)
  - Andrei Burdușa (grupa 243, 244)
  - Andrei Sipos (grupele 251, 252)
  - Andrei Văcaru (grupa 242)
  - Miruna Zăvelcă (grupele 231, 232, 233)

Suport curs

- Suporturi de curs și laborator:
<https://tinyurl.com/PF2023-Drive>
- Canal Teams:
<https://tinyurl.com/PF2023-MTeams>
- Moodle?! (nu o să fie mereu la zi)

Prezență la curs sau la laboratoare nu este obligatorie,
dar extrem de încurajată!

Evaluare

Notare

- Nota finală: 1 (oficiu) + parțial + examen
- Restanță: 1 (oficiu) + examen
(parțialul nu se ia în calcul la restanță)

Condiție de promovabilitate

- cel puțin **5** > 4.99

Partial

- valorează **3 puncte** din nota finală
- durează **40 min**
- în **săptămâna 7** în cadrul cursului
- nu este obligatoriu și nu se poate reface
- va conține **15 întrebări grilă**, asemănătoare cu cele din curs
- materiale ajutătoare: suporturile de curs și de laborator, notițe proprii
- fără aparate electronice (laptop, tabletă, telefon etc.)

Examen final

- valorează **6 puncte** din nota finală
- durează **1 oră**
- în sesiune, fizic
- acoperă toată materia
- va conține **exerciții** asemănătoare cu cele de la laborator
- materiale ajutătoare: suporturile de curs și de laborator, notițe proprii
- se poate susține pe laptop propriu sau pe un calculator din facultate

Nu trăsați, cereti-ne ajutorul!

Programare funcțională în Haskell

- Tipuri, funcții
- Recursivitate, liste
- Funcții de nivel înalt
- Polimorfism
- Tipuri de date algebrice
- Clase de tipuri
- Functori
- Monade

Resurse suplimentare

- Pagina Haskell
<http://haskell.org>
- Hoogle
<https://www.haskell.org/hoOGLE>
- Haskell Wiki
<http://wiki.haskell.org>
- Cartea online „Learn You a Haskell for Great Good”
<http://learnyouahaskell.com/>

The Haskell Foundation

- <https://haskell.foundation/>
- Fundație independentă și non-profit ce are ca scop îmbunătățirea experienței cu limbajul Haskell
- Oferă suport pentru librării, tool-uri, educație, cercetare

De ce programare funcțională?

Sondaj

Ce știți despre programarea funcțională?

<https://tinyurl.com/PF2023-C01-Quiz1>

Programare declarativă vs. imperativă – Ce vs. cum

Programare imperativă (Cum)

Explic mașinii, pas cu pas, algoritmice, **cum** să facă ceva și se întâmplă **ce** vroiam să se întâmple ca rezultat al execuției mașinii.

- limbaje de programare procedurale
- limbaje de programare orientate pe obiecte

Programare declarativă (Ce)

Îl spun mașinii **ce** vreau să se întâmple și o las pe ea să se descurce **cum** să realizeze acest lucru :-)

- limbaje de programare logică
- limbaje de interogare a bazelor de date
- limbaje de programare funcțională

Programare funcțională

Programare funcțională în limbajul vostru preferat de programare
(Java 8, C++11, Python, JavaScript, ...)

- Funcții anonte
- Funcții de procesare a fluxurilor de date: filter, map, reduce

Agregarea datelor dintr-o colecție (JS)

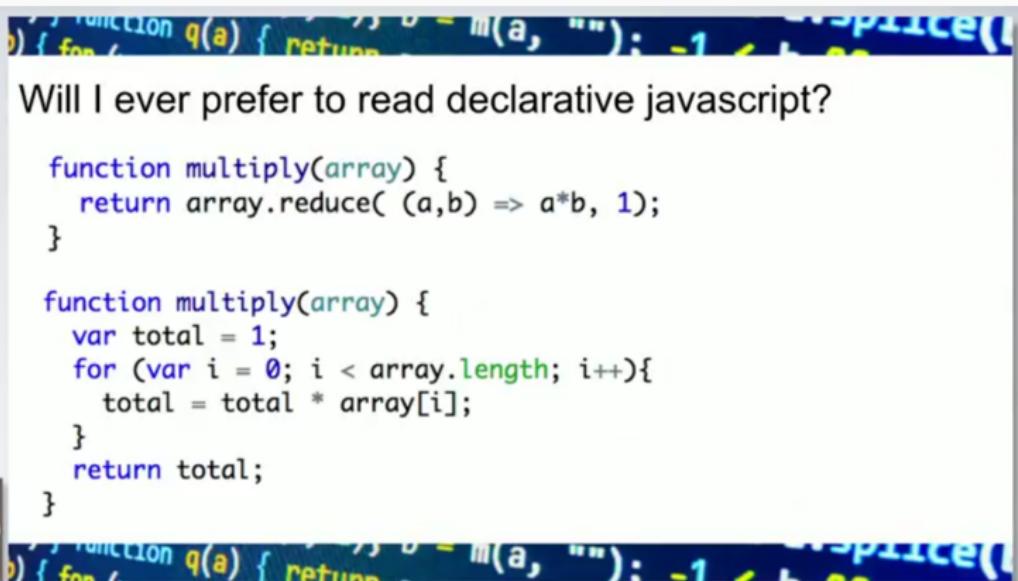
C. Boesch, Declarative vs Imperative Programming - Talk.JS

<https://www.youtube.com/watch?v=M2e5sq1rnvc>

Will I ever prefer to read declarative javascript?

```
function multiply(array) {  
    return array.reduce((a,b) => a*b, 1);  
}  
  
function multiply(array) {  
    var total = 1;  
    for (var i = 0; i < array.length; i++){  
        total = total * array[i];  
    }  
    return total;  
}
```


Agregarea datelor dintr-o colecție (JS)

C. Boesch, Declarative vs Imperative Programming - Talk.JS

<https://www.youtube.com/watch?v=M2e5sq1rnvc>

Reasons to be More Declarative

- Better readability
- Better scalability
- Fewer state-related bugs
- Stand on the shoulders of giants

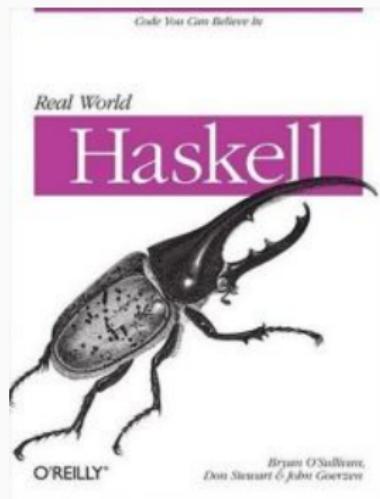
Programare funcțională în Haskell

De ce Haskell?

(din cartea "Real World Haskell")

The illustration on our cover is of a Hercules beetle. These beetles are among the largest in the world. They are also, in proportion to their size, the strongest animals on Earth, able to lift up to 850 times their own weight.

Needless to say, we like the association with a creature that has such a high power-to-weight ratio.

Programare funcțională în Haskell

Exemplu (Ciurul lui Eratostene)

https://ro.wikipedia.org/wiki/Ciurul_lui_Eratostene

```
primes = sieve [2..]
sieve (p:ps) = p : sieve [ x | x <- ps, mod x p /= 0 ]
```


- Funcțiile sunt *first-class citizens*.
  - Funcțiile sunt folosite ca valori.
  - De exemplu, funcțiile pot fi transmise ca argumente și pot fi returnate de alte funcții.
- Funcțiile sunt pure.
  - Produc același rezultate pentru aceeași intrări.
  - O bucată de cod nu poate corupe datele altelei bucăți de cod.
  - Distincție clară între părțile pure și părțile care comunică cu mediul extern.

Haskell este un limbaj elegant

- Idei abstracte din matematică devin instrumente puternice în practică.
  - recursivitate, compunerea de funcții, functori, monade
  - folosirea lor permite scrierea de cod compact și modular
- Rigurozitate.
  - ne forțează să gândim mai mult înainte, dar ne ajută să scriem cod mai corect și mai curat
- Curbă de învățare în trepte.
  - Putem scrie programe mici destul de repede
  - Expertiza în Haskell necesită multă gândire și practică
  - Descoperirea unei lumi noi poate fi un drum distractiv și provocator <http://wiki.haskell.org/Humor>

Haskell este leneș și minimalist

- **Lazyness:** orice calcul este amânat cât de mult posibil
  - Schimbă modul de concepere al programelor
  - Permite lucrul cu colecții potențial infinite de date precum [1..]
  - Evaluarea leneșă poate fi exploataată pentru a reduce timpul de calcul fără a denatura codul
- firstK k = **take** k primes
- **Haskell e minimalist:** mai puțin cod, în mai puțin timp, și cu mai puține defecte
  - ... rezolvând totuși problema :-)
- multiply = **foldl** (*) 1
- doubled = **map** (* 2)
- Oferă suport pentru paralelism și concurență.

Exemplu

```
qsort :: [Int] -> [Int]
qsort []      = []
qsort (p:xs) =
  (qsort lesser) ++ [p] ++ (qsort greater)
where
  lesser  = filter (< p) xs
  greater = filter (>= p) xs
```

Exemplu - generalizare

```
qsort :: Ord a => [a] -> [a]
qsort []      = []
qsort (p:xs) =
  (qsort lesser) ++ [p] ++ (qsort greater)
where
  lesser  = filter (< p) xs
  greater = filter (>= p) xs
```

Haskell în industrie

Programarea funcțională este din ce în ce mai utilizată în companii.

Haskell e folosit la Meta, Google, Microsoft, IOHK etc.

Alte proiecte mari scrise în Haskell:

<https://typeable.io/>

<https://serokell.io/>

<https://xmonad.org/>

<https://jaspervdj.be/hakyll/>

Linkuri suplimentare:

Typeable Blog Post: 7 Useful Tools Written in Haskell

Serokell Blog Post: Best Haskell open source projects

Serokell Blog Post: Why Fintech Companies Use Haskell

Wasp Blog Post: How to get started with Haskell in 2022

10 REASONS TO USE HASKELL

MEMORY SAFETY

GARBAGE COLLECTION

NATIVE CODE

STATIC TYPES

RICH TYPES

PURITY

LAZINESS

CONCURRENCY

METAPROGRAMMING

ECOSYSTEM

@serokell

@impurepics

<https://serokell.io/blog/10-reasons-to-use-haskell>

Magia din spate: λ -calcul

În 1929-1932, Alonzo Church a propus λ -calculul ca sistem formal pentru logica matematică. În 1935 a argumentat că orice funcție calculabilă peste numere naturale poate fi calculată în λ -calcul.

$t = \quad x$ (variabilă)
| $\lambda x. t$ (abstractizare)
| $t t$ (aplicare)

Magia din spate: λ -calcul

- Independent, în 1935 Alan Turing a introdus mașina Turing.
- În 1936, Turing a argumentat că orice funcție calculabilă peste numere naturale poate fi calculată de o mașină Turing.
- Turing a arătat echivalența celor două modele de calcul.
- Această echivalență a constituit o indicație puternică asupra "universalității" celor două modele (Teza Church-Turing).

Elemente de bază. Primii pași

Sintaxă

Comentarii

```
-- comentariu pe o linie
{- comentariu pe
   mai multe
   linii -}
```

Identifieri

- siruri formate din litere, cifre, caracterele _ și ' (apostrof)
- identifierii pentru variabile încep cu literă mică sau _
- identifierii pentru tipuri și constructori încep cu literă mare
- Haskell este sensibil la majuscule (case sensitive)

```
double x = 2 * x
data Point a = Pt a a
```

Sintaxă

Blocuri și indentare.

Blocurile sunt delimitate prin indentare.

```
fact n = if n == 0
          then 1
          else n * fact (n-1)
```

```
trei = let
          a = 1
          b = 2
      in a + b
```

Echivalent, putem scrie

```
trei = let {a = 1; b = 2} in a + b
trei = let a = 1; b = 2 in a + b
```

Variabile

Presupunem că fisierul test.hs conține

x = 1

x = 2

Ce valoare are x?

Variabile

Presupunem că fisierul test.hs conține

```
x = 1  
x = 2
```

Ce valoare are x?

```
Prelude> :l test.hs  
  
test.hs:2:1: error:  
  Multiple declarations of 'x'  
    Declared at: test.hs:1:1  
                  test.hs:2:1  
  
2 | x=2  
 | ^
```

Variabile

În Haskell, variabilele sunt **imutabile** (*immutable*) , adică:

- = **nu** este operator de atribuire
- x = 1 reprezintă o **legatură** (*binding*)
- din momentul în care o variabilă este legată la o valoare, acea valoare nu mai poate fi schimbată

Legarea variabilelor

let .. in ... este o expresie care creează un domeniu de vizibilitate local.

Presupunem că fișierul testlet.hs conține

```
x = 1  
z = let x = 3 in x
```

Ce valoare au z și x?

Legarea variabilelor

let .. in ... este o expresie care creează un domeniu de vizibilitate local.

Presupunem că fișierul `testlet.hs` conține

```
x = 1
z = let x = 3 in x
```

Ce valoare au z și x?

```
-- z = 3
-- x = 1
```

Legarea variabilelor

let .. in ... este o **expresie** care creează un domeniu de vizibilitate local.

```
x = let
      z = 5
      g u = z + u
in let
      z = 7
in g 0 + z
```

Ce valoare are x?

Legarea variabilelor

let .. in ... este o **expresie** care creează un domeniu de vizibilitate local.

```
x = let
    z = 5
    g u = z + u
in let
    z = 7
in g 0 + z
```

Ce valoare are x?

```
-- x = 12
```

Legarea variabilelor

let .. in ... este o **expresie** care creează un domeniu de vizibilitate local.

```
x = let
    z = 5
    g u = z + u
in let
    z = 7
in g 0 + z
```

Ce valoare are x?

```
-- x = 12
```

Dar în situația de mai sus, ce valoare are x?

```
x = let z = 5; g u = z + u in let z = 7 in g 0
```

Legarea variabilelor

let .. in ... este o **expresie** care creează un domeniu de vizibilitate local.

```
x = let
    z = 5
    g u = z + u
in let
    z = 7
in g 0 + z
```

Ce valoare are x?

```
-- x = 12
```

Dar în situația de mai sus, ce valoare are x?

```
x = let z = 5; g u = z + u in let z = 7 in g 0
```

```
-- x = 5
```

Legarea variabilelor

clauza **... where ...** creează un domeniu de vizibilitate local

$f \ x = g \ x + g \ x + z$

where

$g \ x = 2*x$

$z = x-1$

Ce valoare are $f \ 1$?

Legarea variabilelor

clauza **... where ...** creează un domeniu de vizibilitate local

f x = g x + g x + z

where

g x = 2*x

z = x-1

Ce valoare are f 1?

-- x = 4

Legarea variabilelor

let .. in ... este o expresie

```
x = [let y = 8 in y, 9] -- x = [8, 9]
```

where este o clauză, disponibilă doar la nivel de definiție

```
x = [y where y = 8, 9] – error: parse error ...
```

Legarea variabilelor

let .. in ... este o expresie

```
x = [let y = 8 in y, 9] -- x = [8, 9]
```

where este o clauză, disponibilă doar la nivel de definiție

`x = [y where y = 8, 9] – error: parse error ...`

Variabile pot fi legate și prin *pattern matching* la definirea unei funcții sau expresiei **case**.

```
h x | x == 0      = 0
     | x == 1      = y + 1
     | x == 2      = y * y
     | otherwise   = y
where y = x*x
```

```
f x = case x of
                      0 -> 0
                      1 -> y + 1
                      2 -> y * y
                      _ -> y
where y = x*x
```

Tipuri de date. Sistemul tipurilor

"There are three interesting aspects to types in Haskell: they are strong, they are static, and they can be automatically inferred."

<http://book.realworldhaskell.org/read/types-and-functions.html>

tare – garantează absența anumitor erori

static – tipul fiecărei valori este calculat la compilare

dedus automat – compilatorul deduce automat tipul fiecărei expresii

```
Prelude> :t [( 'a' ,1 , "abc" )]  
[( 'a' ,1 , "abc" )] :: Num b => [ ( Char , b , [ Char ] ) ]
```

Sistemul tipurilor

Tipurile de bază: Int, Integer, Float, Double, Bool, Char, String

Sistemul tipurilor

Tipurile de bază: Int, Integer, Float, Double, Bool, Char, String

Tipuri compuse: tupluri si liste

```
Prelude> :t ('a', True)
('a', True) :: (Char, Bool)
```

```
Prelude> :t ["ana", "ion"]
["ana", "ion"] :: [[Char]]
```

Sistemul tipurilor

Tipurile de bază: Int, Integer, Float, Double, Bool, Char, String

Tipuri compuse: tupluri si liste

```
Prelude> :t ('a', True)
('a', True) :: (Char, Bool)
```

```
Prelude> :t ["ana", "ion"]
["ana", "ion"] :: [[Char]]
```

Tipuri noi definite de utilizator:

```
data RGB = Red | Green | Blue
data Point a = Pt a a      -- tip parametrizat
              -- a este variabila de tip
```

Tipuri de date

Integer: 4, 0, -5

```
Prelude> 4 + 3
```

```
Prelude> (+) 4 3
```

```
Prelude> mod 4 3
```

```
Prelude> 4 `mod` 3
```

Float: 3.14

```
Prelude> truncate 3.14
```

```
Prelude> sqrt 4
```

```
Prelude> let x = 4 :: Int
```

```
Prelude> sqrt (fromIntegral x)
```

Char: 'a','A', '\n'

```
Prelude> import Data.Char
```

```
Prelude Data.Char> chr 65
```

```
Prelude Data.Char> ord 'A'
```

```
Prelude Data.Char> toUpper 'a'
```

```
Prelude Data.Char> digitToInt '4'
```

Tipuri de date

Bool: True, False

```
data Bool = True | False
```

```
Prelude> True && False || True
```

```
Prelude> not True
```

```
Prelude> 1 /= 2
```

```
Prelude> 1 == 2
```

String: "prog\ndec"

```
type String = [Char] -- sinonim pentru tip
```

```
Prelude> "aa"++"bb"  
"aabb"
```

```
Prelude> "aabb" !! 2  
'b'
```

```
Prelude> lines "prog\ndec"  
[ "prog" , "dec" ]
```

```
Prelude> words "pr og\nde cl"  
[ "pr" , "og" , "de" , "cl" ]
```

Liste

Orice listă poate fi scrisă folosind doar constructorul (:) și lista vidă [].

Definiție recursivă. O **listă** este

- **vidă**, notată [], sau
- **compusă**, notată **x:xs**, dintr-un un element **x** numit **capul listei (head)** și o listă **xs** numită **coada listei (tail)**.

[1,2,3] == 1 : (2 : (3 : [])) == 1 : 2 : 3 : []

"abc" == ['a','b','c'] == 'a' : ('b' : ('c' : [])) == 'a' : 'b' : 'c' : []

Tipuri de date compuse

Tipul listă

```
Prelude>:t [True, False, True]  
[True, False, True] :: [Bool]
```

Tipuri de date compuse

Tipul listă

```
Prelude>:t [True, False, True]  
[True, False, True] :: [Bool]
```

Tipul tuplu – secvențe de tipuri deja existente

```
Prelude> :t (1 :: Int, 'a', "ab")  
(1 :: Int, 'a', "ab") :: (Int, Char, [Char])
```

Prelude> fst (1,'a') -- numai pentru perechi
Prelude> snd (1,'a')

Tipuri. Clase de tipuri. Variabile de tip

Ce răspuns primim dacă introducem comanda?

```
Prelude> :t 1
```

Tipuri. Clase de tipuri. Variabile de tip

Ce răspuns primim dacă introducem comanda?

```
Prelude> :t 1
```

Răspunsul primit este:

```
1 :: Num a => a
```

Semnificația este următoarea:

- Num este o clasă de tipuri
- a este un *parametru de tip*
- 1 este o valoare de tipul a din clasa Num

```
Prelude> :t [1,2,3]
```

```
[1,2,3] :: Num t => [t]
```

Funcții în Haskell. Terminologie

Prototipul funcției

double :: Integer -> Integer

- numele funcției
- signatura funcției

Definiția funcției

double elem = elem + elem

- numele funcției
- parametrul formal
- corpul funcției

Aplicarea funcției

double 5

- numele funcției
- parametrul actual (argumentul)

Exemplu: funcție cu două argumente

Prototipul funcției

add :: Integer -> Integer -> Integer

- numele funcției
- signatura funcției

Definiția funcției

add elem1 elem2 = elem1 + elem2

- numele funcției
- parametrii formali
- corpul funcției

Aplicarea funcției

add 3 7

- numele funcției
- argumentele

Exemplu: funcție cu un argument de tip tuplu

Prototipul funcției

dist :: (Integer, Integer) -> Integer

- numele funcției
- signatura funcției

Definiția funcției

dist (elem1, elem2) = abs (elem1 - elem2)

- numele funcției
- parametrul formal
- corpul funcției

Aplicarea funcției

dist (5, 7)

- numele funcției
- argumentul

Tipuri de funcții

```
Prelude> :t abs  
abs :: Num a => a -> a
```

```
Prelude> :t div  
div :: Integral a => a -> a -> a
```

```
Prelude> :t (:)  
( :) :: a -> [a] -> [a]
```

```
Prelude> :t (++)  
(++) :: [a] -> [a] -> [a]
```

```
Prelude> :t zip  
zip :: [a] -> [b] -> [(a, b)]
```

Definirea funcțiilor

```
fact :: Integer -> Integer
```

- Definiție folosind **if**

```
fact n = if n == 0 then 1  
           else n * fact(n-1)
```

- Definiție folosind ecuații

```
fact 0 = 1  
fact n = n * fact(n-1)
```

- Definiție folosind cazuri

```
fact n  
| n == 0      = 1  
| otherwise   = n * fact(n-1)
```

Tipuri de funcții

Fie foo o funcție cu următorul tip

```
foo :: a -> b -> [a] -> [b]
```

- are trei argumente, de tipuri a, b și [a]
- întoarce un rezultat de tip [b]

Schimbăm signatura funcției astfel:

```
ffoo :: (a -> b) -> [a] -> [b]
```

- are două argumente, de tipuri $(a \rightarrow b)$ și [a],
adică o funcție de la a la b și o listă de elemente de tip a
- întoarce un rezultat de tip [b]

```
Prelude> :t map
```

```
map :: (a -> b) -> [a] -> [b]
```

Quiz time!

<https://tinyurl.com/PF2023-C01-Quiz2>

Pe săptămâna viitoare!